

Experiences, lessons, and future development directions using the advanced situation of world states

Orgilbold Enkhjargal^{1*}

*Magistrant Candidate, Lecturer, General Military Studies Department,
Mongolian National Defense University, Ulaanbaatar, Mongolia*

DOI: <https://doi.org/10.65902/tsats.2026.02.009>

ARTICLE INFO:

RECEIVED: 06 April 2026

ACCEPTED: 28 April 2026

PUBLISHED: 02 June 2026

LICENSE:

Creative Commons CC-BY 4.0

COPYRIGHT:

© 2026. The author(s)

This publication is an open-access article.

CORRESPONDING AUTHOR:

*Orgilbold Enkhjargal

KEYWORDS:

Offensive combat, motorized infantry battalion, combat experience, tactical group, armed conflict, development trends.

Abstract:

This article analyzes the offensive combat experiences and lessons of countries around the world through the examples of the Soviet-Afghan War, the US-Iraq War, and the Russia-Ukraine War.

It identifies the future development trends of offensive combat for the Motorized Infantry Battalion (MIB). The study emphasizes that offensive combat continues to evolve in accordance with advancements in weapons and technology as well as tactical innovations.

It highlights the importance of elements such as small-unit combat, ambushes, and artillery fire support. The article concludes that in asymmetric wars, the armed forces of smaller nations tend to fight using small, mobile groups.

Introduction

Over the course of several thousand years of human civilization, more than 15,000 wars and battles have taken place. Each war or battle possesses its own unique characteristics depending on numerous factors, including the size and scale of the belligerents, the commanders who led them, newly employed weapons and equipment, combat methods and tactics, and the military preparedness of the forces involved. The main feature of war and combat is its continuity: the experience and lessons of previous wars become the foundation for subsequent ones. At the same time, wars are the first to test and apply the latest achievements in intellect, science, and technology of their era. During World War II, the struggle between offense and defense continued, and during this period, several highly effective new methods and approaches for conducting

offensive combat emerged and was validated in practice, bringing significant changes to the nature of offensive operations. The military doctrine of the victorious Soviet Army was developed in accordance with the theory of classical large-scale war, and Soviet troops learned from the experience of previous conflicts. However, recent wars and battles are taking place under complex conditions, with continuous military-technical development and the use of new types of weapons and equipment. In these conditions, the tactics of combat operations between belligerents are constantly changing. The offensive operations of a motorized infantry battalion are more risky than defensive combat because they are conducted against enemy concealed firing positions and fortifications in terrain that the opposing side knows well. Nevertheless, victory is achieved only through the offensive. Offensive combat encompasses all critical tactical elements. As the ancient Chinese strategist Sun Tzu once said, "Tactics is the offensive." In the modern era, offensive combat methods and forms are continuously changing under the influence of rapidly developing new combat weapons and military technology. Wars and armed conflicts that have occurred since the second half of the 20th century have taken new forms that do not fit classical theory, placing this theory under various challenges. Therefore, the need to study and adapt the methods and forms of offensive operations for motorized infantry battalions has become an urgent task.

Section One. Experiences and Lessons from Countries That Have Conducted Offensive Combat with Motorized Infantry Battalions

1.1 Soviet-Afghan War

When Soviet troops entered Afghanistan in 1979, they planned to fight according to classical warfare doctrine and deployed regular combined-arms units. However, Russian commanders expected to find a front line, locate enemy troop concentrations, conduct fire preparation, and destroy them with the overwhelming power of Russian weapons. The war did not unfold as planned. No front line separating the two sides emerged, and no enemy troop groupings appeared that could be struck by armored and tank forces. The concept of "occupied territory" disappeared; fighting broke out wherever one side wished, and combat occurred wherever the other side chose to engage. In such a war, combat operations—armed clashes—took place across the entire territory without a defined front line. Battles were short, occurring in specific areas and then ending, with small engagements repeating in different locations. The primary method for seizing the initiative from the enemy was the raid. After a raid, forces quickly changed positions, denying the enemy an opportunity to destroy them. Modern combat employs many types of raids, such as fire raids, technical raids, mine raids, surprise raids, special raids, and air-mobile raids. A distinctive feature in Afghanistan was the use of special-purpose battalions. Motorized infantry special battalions performed reconnaissance and various special tasks in the Afghan terrain. Special-purpose reconnaissance was organized in close coordination with other types of reconnaissance (agent, aerial, chemical, and state security reconnaissance). It combined active operations by reconnaissance groups and detachments. The main objectives of

special-purpose reconnaissance were to detect and destroy rebel convoys, Islamic committees, bandit groups, and weapons and ammunition depots and bases. The scope and content of these tasks depended on the situation at the time—primarily on the methods of group and detachment operations (raids and ambushes) and the reconnaissance area. To fulfill these tasks, the battalion was divided into reconnaissance groups and detachments. To closely reconnoiter convoys detected by aerial reconnaissance, inspection groups were assigned.

Combat operations by groups and detachments were supported by armored groups appointed by the battalion, as well as by aircraft, helicopters, and artillery. In some special cases, reconnaissance groups and detachments operated in coordination with regular combined-arms units. Groups and detachments were inserted into the search and ambush area on foot, by organic vehicles, or by air. Experience in Afghanistan showed that air insertion was far more effective. Only 12% of operations in which units were inserted by organic vehicles succeeded, while 60% of those inserted by air were successful. Air insertion also saved considerable time and physical effort. A shortcoming observed when inserting reconnaissance groups by air in Afghanistan was the failure to perform maneuvers or false landings (hovering) before helicopter touchdown and the restriction of operations to daylight hours only.

This led to heavy casualties in some cases. For example, a 19-man reconnaissance group led by Senior Lieutenant S.V. Maryakov was inserted by helicopter near a settlement without any maneuver or false hover; the helicopter landed directly in the drop zone. Due to this error by the helicopter crew and group commander, the enemy detected the group. The group failed to accomplish its mission and suffered casualties. From this lesson, the practice of inserting reconnaissance groups and detachments by air into the operational area was expanded to nighttime hours. Analysis of inspection group operations showed that the battalion personnel were well trained for this task. Flight planning for inspection groups was conducted monthly by the brigade and battalion. The main method of combat operations for the battalion was the ambush.

Experience from the operations of motorized infantry special battalions showed that ambushes had significant advantages over other methods. They allowed forces to hide in favorable, unexpected terrain for the enemy, wait, and then strike with sudden, intense close-range fire, throwing the enemy into disarray and preventing organized resistance, thereby destroying them. Experience demonstrated that deploying groups for 2–3 days in the reconnaissance area to organize ambushes was effective, especially when conducting ambushes at night. At night, the enemy was more easily thrown into panic and disorder, while the reconnaissance troops had a higher probability of completing their mission without losses.

However, this created difficulties in coordinating and controlling sub-groups within the ambush. In mountainous terrain, ambushes were set on roads passing through narrow gorges. Selecting ambush positions at road bends, sharp turns, or on steep slopes proved advantageous. One characteristic of combat in Afghanistan was that the majority of personnel remained at permanent positions in separate security outposts and

strongpoints (approximately 400 of them), protecting important objects and main lines of communication. Some of these outposts could only be resupplied by helicopter, which complicated continuous logistics.

The success of ambushes by motorized infantry special battalions depended heavily on whether they could secretly reach the ambush area. When planning any combat operation, rigid, template-based modeling must be strictly avoided. The tactical experience of special battalions in Afghanistan showed that operations could not be uniform or stereotypical. Therefore, commanders at all levels must approach the planning of assigned combat tasks creatively, seek new methods and forms of combat operations, and make extensive use of military cunning. Only then can combat effectiveness be constantly improved and success achieved with minimal losses.

1.2 US-Iraq War

The mission of the lead elements of the US Army's 3rd Infantry Division (Mechanized) during the capture of Nasiriyah was to seize the city and its nearby airfield. Capturing the airfield was advantageous for US combat and rear-area logistics and allowed the US Joint Forces headquarters to be positioned closer to the battlefield. Helicopter units had been prepared to seize the airfield, but during the US advance, a sandstorm reduced visibility, so the decision was made to use infantry battalions to execute the assault. After laying several smoke screens with artillery fire, the companies advanced under their cover and easily captured the air base. Subsequently, artillery fire was directed against the permanent positions of the Iraqi 11th Division, located closest to Nasiriyah.

Tanks and armored personnel carriers belonging to the division were destroyed, and the position was seized by a battalion-sized force. Battle for Baghdad General D. McKiernan established five military bases around Baghdad and, recognizing the special importance of one, planned to capture Baghdad International Airport with the forces of a single tank brigade. Capturing the airport would provide the US Joint Forces Command, the 3rd Infantry Division headquarters, and rear-area logistics with the nearest base to support combat units—an exceptionally important factor. The US plan for capturing Baghdad was essentially a scaled-down version of the overall plan for occupying Iraq.

The American side planned, first, to seize the central district (central square) of Baghdad; second, the headquarters of the Ba'ath Party; and third, to establish a small base there. As soon as the operation to seize the airport began, it encountered fierce Iraqi resistance and faced considerable difficulties. The 2nd Combat Brigade of the 3rd Infantry Division participated in this operation.

The battalion commanded by E. Schwartz played a major role. According to rough estimates, the American side suffered one soldier killed, two wounded, and one tank lost, while over 2,000 Iraqi soldiers were killed. The next mission of the 3rd Infantry Division was the capture of Baghdad itself. The 2nd Combat Brigade under Colonel D. Perkins of the 3rd Infantry Corps played a major role.

His brigade combat team had accumulated extensive combat experience from Kuwait to Baghdad and independently executed the seizure of Baghdad International Airport. His battalions were also assigned to the operation; they fought on the forward line, cut directly through the enemy from the airport, reached the center of Baghdad, and then transitioned to defense. When planning the brigade's operation to seize Baghdad, the experienced battalion of E. Schwartz was assigned the main direction of attack. F. Decamp's armored-tank battalion followed behind Schwartz, and Twitty's infantry battalion was tasked with securing the logistics routes. Before the attack, artillery batteries primarily used high-explosive rounds to provide short preparatory fire along the infantry battalions' axes of advance. Schwartz's and Decamp's battalions then began their assault.

Artillery opened fire on road intersections to inflict maximum casualties on enemy personnel while avoiding damage to the routes the battalions would use. As soon as the infantry battalions began their assault, they encountered fierce enemy resistance. One tank was hit in its fuel tank by an RPG-7 and set ablaze. However, stopping would have meant losing the initiative to the enemy, so the burning tank was abandoned and the advance continued without pause until the center of Baghdad was reached.

The infantry battalions cut through enemy fire and advanced nonstop into the heart of the city. Perkins' battalions reached the military parade ground in central Baghdad, fought there, established a base, and transitioned to defense. Once the Iraqis realized they had lost the city center to the Americans, they decided to cut the logistics routes and encircle the Americans. The logistics routes were defended by the brigade combat team commanded by Staff T. Twitty, which engaged in heavy fighting.

All Iraqi forces attacked his battalion, thereby drawing enemy fire away from Perkins' forces in the center—an important feature of the operation. Twitty's battalion, defending the logistics route, found itself in a difficult situation. For a time, it became impossible to supply the units in the city center with ammunition and fuel.

The battalions in the center were fighting with only one day's supply of ammunition and fuel, making resupply essential. Although resupply along the contested route was extremely risky, the Americans attempted it. However, Iraqi resistance destroyed five vehicles carrying ammunition and fuel.

While Decamp's battalion fought to secure the logistics route, the Iraqi Hammurabi Division of the Republican Guard, assigned to defend the western side of Baghdad under Brigadier General D. Allin, had taken up defensive positions. Their armored vehicles were quickly destroyed by air strikes and organic artillery, allowing the advance to continue. Fighting against a defending enemy followed classical tactical forms, so Allin faced no major difficulties.

Allin's next mission was to secure the bridges over the Tigris River on the road west of Baghdad to prevent enemy attempts to enter the city. The Iraqis had placed the bridges under their control and appeared to be preparing a counterattack; they had concentrated considerable forces on the far bank of the river. Air strikes were called in

to destroy Iraqi troops and mixed civilian-military elements on the far bank, supplemented by Allin's organic artillery fire directed at enemy positions.

After bombing the far side of the bridges from the air and artillery bombardment by Allin, the western part of Baghdad, under Allin's responsibility, was essentially secured, and the battle to capture Baghdad ended successfully. Lessons from the War During the main combat operations, the Americans conducted "interesting" operations that had not been discussed before and were not recorded in world military art.

When the main US combat forces approached Baghdad, their rear logistics route stretched more than 500 kilometers. Some experts explain this using the concepts of "Rolling Start" (continuing the initial momentum) and "Bypass Criteria" (bypassing secondary objectives). "Rolling Start" means that while the offensive is underway, reinforcements continue to arrive.

"Bypass Criteria" means leaving secondary objectives aside in order to accomplish the main goal. Here, the main goal was the capture of Baghdad, while secondary objectives were other cities to be "resolved" later. As a result of these two doctrinal approaches, the main US combat forces reached the vicinity of Baghdad after a long logistics route from Kuwait. However, researchers suggest that the reason for such rapid advances was to prevent Saddam's weapons of mass destruction from being used. Had the Iraqi forces correctly assessed the situation, they could have cut off and encircled the main American forces, inflicting heavy—if not total—losses and influencing whether the Americans could continue operations.

1.3 Russia-Ukraine War

International experts describe the special military operation in Ukraine as "the first major ground conflict in decades between modern armed forces equipped with advanced technology." The operation began with concentrated long-range missile strikes on key Ukrainian military and infrastructure targets, which the Russians believed would reduce resistance on the ground. In the initial phase, Russian forces also made extensive use of airborne and special operations units. Russian tactics were based on the belief that overwhelming fire strikes would exhaust the enemy and allow Ukraine to be occupied with minimal losses.

However, fierce resistance by Ukrainian forces, supported by Western aid, forced Russia to change its offensive methods. The Russian Armed Forces are estimated to have 170–175 Battalion Tactical Groups (BTGs) across five commands. Of these, 90–100 BTGs were committed to offensives on the northern, eastern, and southern fronts, while 20–25 BTGs were held in reserve. The Ukrainian Armed Forces, including ground troops, airborne units, and special forces, were able to form and employ approximately 90 BTGs.

Russian Ground Forces Operations. Russia launched its special military operation based on strategic intelligence assessments and traditional tactics. Large forces conducted offensives along main and supporting axes from Crimea and Belarus, with participation by troops from the Donetsk People's Republic (DPR) and Luhansk People's Republic (LPR). Russian ground operations were concentrated along four

axes: north of Kyiv, northeast of Kharkiv, southeast of Donbas, and from Crimea. Artillery and missile strikes neutralized Ukrainian air-defense systems and airfields, after which certain local and military objects were seized by naval and airborne special units. The majority of Russian ground forces are organized into Battalion Tactical Groups (BTGs) belonging to brigades composed of mixed-arms companies and battalions. Russian Army BTGs typically consist of 600–800 personnel, organized according to manpower and mission. They are generally mechanized battalions reinforced with 2–4 tanks, a motorized infantry company, and artillery, reconnaissance, engineer, electronic warfare, and logistics subunits (transport, supply, maintenance, medical). In theory, this is a relatively independent ground combat unit with fire and logistical support. In practice, however, BTGs have proven understrength, particularly lacking infantry.

This led to the following difficulties for Russian ground forces during the special operation in Ukraine: First, serious rear-area and maintenance-supply problems arose. The Russian tactic was selective: artillery and missile strikes concentrated on Ukrainian positions, followed by an armored advance to suppress surviving forces in defensive lines. However, Ukrainian forces successfully used anti-tank guided missiles and loitering munitions with shaped-charge warheads to conduct maneuver defense, creating major obstacles for Russian ground advances. Nevertheless, within 48 hours of the operation's start, some Russian armored units had reached the outskirts of Kyiv, demonstrating very rapid initial progress.

This caused several Russian units to become separated from their main forces by dozens of kilometers, severely limiting their logistics and placing them in difficult conditions. After entering Ukrainian territory, the absence of railways for heavy equipment transport and the inability of roads to handle the traffic load made it extremely difficult to deliver food, fuel, weapons, and spare parts to the troops.

The failure to secure logistics convoys further exacerbated these problems. In short, Russian forces lost the critical element of security in coordination (Vershinin, 2022). As a result, the advance toward Kyiv came at an extremely high price. By late February 2022, when Russian troops were preparing to assault and were holding Hostomel airfield, they lacked sufficient forces to capture Kyiv. During the advance, Russian units entered the kill zone of Ukrainian artillery, and the deeper they advanced, the greater the fire threat became.

The failed attempt to capture Kharkiv again created rear-area logistics problems. Western sanctions halted the supply of high-tech components (especially sophisticated electronics), forcing two major Russian tank manufacturers to halt production. This threatened Russia's ability to sustain prolonged ground operations. Instead of conducting maneuver warfare against Ukrainian forces, the Russian Armed Forces preferred to bomb cities and villages from the air and launch missile strikes. The inability to ensure effective coordination and interoperability among combined-arms units made the difficulties even more severe. Mechanized units in northern Ukraine

became easy targets for Ukrainian infantry armed with modern anti-tank guided missiles. This raised serious questions about Russian fire and maneuver capabilities.

Ukrainian Ground Forces Operations. In response to Russia's special military operation, Ukrainian forces are fighting the superior invading force using small mobile groups and new tactical methods. For example, Ukraine has abandoned large troop concentrations and shifted to battalion- and company-sized tactical groups, effectively employing small, mobile units with limited manpower. Shortages of weapons and equipment, fuel, infrastructure destruction, and Russia's air superiority have forced Ukraine to abandon large unified formations and instead create company- and platoon-sized tactical groups.

These groups typically consist of 20–25 infantry fighting vehicles or armored personnel carriers with 250–450 personnel, or 10–12 tanks, reinforced with 6–12 self-propelled or towed howitzers and up to 6 multiple-launch rocket systems. In addition, Ukrainian forces actively employ small mobile groups against Russian formations. These fall into two types. The first usually consists of 4 tanks, 3 infantry fighting vehicles, and "banderomobiles" (improvised armed vehicles). Although their firepower is not as great as that of a full tactical group, their high mobility allows them to outmaneuver the enemy. When encountering resistance, such groups avoid direct combat and withdraw immediately.

The second type comprises 3–6 personnel armed with portable anti-tank weapons, mortars, automatic grenade launchers, and machine guns, mounted on rugged vehicles (often banderomobiles). These small mobile groups have successfully penetrated gaps between Russian units, attacked convoys, rear areas, communications nodes, and command posts. Snipers are typically equipped with 12.7 mm Barrett M82 rifles, enabling long-range engagement of tanks, infantry fighting vehicles, and vehicle drivers, thereby disrupting enemy movement.

Ukrainian forces continue to use unmanned aerial vehicles (UAVs) to locate enemy forces within Russian defensive belts. They make extensive use of US-supplied Switchblade loitering munitions and Turkish Bayraktar TB-2 drones, which function essentially as tactical cruise missiles due to their long endurance. In addition to striking UAVs, they effectively employ civilian and small reconnaissance drones for target designation, artillery spotting, and reconnaissance.

These small drones require minimal launch space and can even be hand-launched, providing significant advantages in combat. Summary of Ground Operations by Both Sides. Russia began the offensive according to traditional offensive combat doctrine, but committed serious errors in organizing all types of military coordination.

The failure to ensure the movement of main forces along attack axes caused the tactical airborne operation to fail. This same shortcoming meant that material and technical supplies did not reach the troops in time, slowing (and in some places stopping) the advance. This not only gave the enemy opportunities to maneuver and regroup but also enabled counterattacks in certain sectors.

Although mechanized brigades and battalion tactical groups were used, the lack of infantry to protect armored vehicles resulted in enormous losses from ambushes by light, small (even company-sized) Ukrainian tactical groups. Ukrainian experience clearly demonstrates the advantages of employing small tactical groups up to company size. However, the structure, organization, armament, and equipment of tactical groups must be tailored to the specific mission, enemy capabilities, mobility, and fire potential. Although resistance is conducted by small groups, their highly skilled coordination of strike and fire assets has become a valuable lesson.

Section Two. Future Development Trends of Offensive Combat for Motorized Infantry Battalions

Despite rapid scientific, technical, and technological progress and the influence of new weapons and combat equipment, which have introduced major changes in combat operations, the fundamental types of combat operations continue to be preserved.

Artillery Fire Support. Before beginning an offensive, a motorized infantry battalion uses powerful artillery and aviation strikes to inflict damage on the enemy, disrupt command and control, destroy personnel and fire assets, and delay enemy defensive actions. Successful examples of this approach continue to this day. In the US-Iraq War, artillery fire destroyed tanks and armored personnel carriers of the Iraqi 11th Division and enabled a motorized infantry battalion to seize the airfield at Nasiriyah and the division's positions. During the battle for Baghdad, preparatory artillery fire using high-explosive rounds along the battalions' axes allowed Schwartz's and Decamp's motorized infantry battalions to reach the city center. In the Russia-Ukraine War, Russian motorized infantry battalions employed selective artillery and missile strikes followed by armored advances to suppress surviving enemy forces in defensive lines.

Reconnaissance and Ambush. In Afghanistan, motorized infantry special battalions conducted reconnaissance and special tasks. Special-purpose reconnaissance was closely coordinated with other reconnaissance types and combined with active operations by reconnaissance groups and detachments. The primary goals were to detect and destroy rebel convoys, Islamic committees, bandit groups, and weapons depots. The content of these tasks depended on the situation, primarily on raid and ambush methods and the reconnaissance area. Experience showed that ambush was the main combat method of the battalion. Ambushes offered significant advantages: hiding in favorable terrain unknown to the enemy, waiting, and then delivering sudden, intense close-range fire to cause panic and destroy the enemy before organized resistance could be mounted.

Deploying groups for 2–3 days and especially conducting ambushes at night proved most effective. In the future, artillery fire support, realistic reconnaissance intelligence, and the destruction of enemy small groups by appropriately sized tactical small units using ambushes will continue to play a critical role in enabling the main force's offensive to succeed. Powerful military powers seek to conduct wars using their superior weapons and technology.

However, smaller or weaker forces cannot establish defensive lines or strongpoints to resist a stronger enemy according to traditional doctrine. Therefore, they

choose methods suited to their own capabilities. In asymmetric conditions, weaker forces cannot conduct holding or delaying defense and therefore shift to secret, concealed small-group warfare (as seen in the Soviet-Afghan and Russia-Ukraine wars). Ukraine is fighting Russia's superior invasion with small mobile groups and new tactics. It has abandoned large formations in favor of battalion- and company-sized tactical groups, effectively using small, low-manpower mobile units. To avoid the strikes of a large modern army, weaker forces disperse into small combat groups, shifting to hidden and concealed operations.

Once in this mode, they do not conduct continuous fighting but only temporary, small battles at times and places advantageous to them. In such conditions, armed struggle is conducted solely by small groups—hence the international military term “small-group combat.” A battalion is a basic tactical unit capable of conducting many types of combat operations through small groups while also independently performing main combat missions. In modern combat, the most suitable unit among combined-arms formations for fulfilling primary missions is the motorized infantry battalion—versatile, well-suited to small-group combat, and possessing high maneuverability.

The statement that the motorized infantry battalion forms the foundation of small-group combat does not mean the entire battalion fights as one small group. Rather, the battalion generates multiple types of small groups, each performing specific missions with appropriately sized forces. When directed by the battalion staff, this approach enables small forces to pin down larger ones and deliver powerful strikes, causing significant damage.

Conclusion

The armed forces of developed countries are becoming increasingly powerful, and future wars are likely to take the form of asymmetric conflict. In such asymmetric wars, smaller nations, seeking to avoid the powerful strikes of developed countries and to conserve their forces, are preparing and conducting small-group combat operations capable of inflicting heavy damage with limited means. Therefore, the requirement to conduct offensive combat with motorized infantry battalions using tactical small groups has become essential. Conducting combat operations with tactical small groups will be enabled by.

- Protecting the battalion's armored personnel carriers and reinforcing them with light, mobile infantry;
- Making extensive use of ambushes;
- Employing innovative methods and forms for continuous rear-area logistics support.

References

- [1] Palamdorj, Sh., & Dashzeveg, Ts. (2020). *General Military Tactics*.
- [2] Shagdar, B. (2002). *Experience of Organizing and Conducting Combat Operations in Afghanistan*.
- [3] Bayarsaihan, D. (2007). *The Iraq War*.
- [4] Galbadrakh, T. (2022). *Course and Lessons of the Armed Conflict Between Russia and Ukraine*.

- [5] Tsogtjargal, Ch. (2010). Fundamentals of Small-Group Combat.
- [6] Tumen, B., Ganzorig, G., & Bayarbat, G. (2021). History of Military Art.

Accepted manuscript

Дэлхийн улс орнуудын давших байлдааныг ашигласан туршлага, сургамжууд, цаашдын хөгжлийн чиг хандлага

Энхжаргалын Оргилболд²

Багш, Цэргийн нэгдсэн сургууль

Үндэсний Батлан Хамгаалахын Их Сургууль, Монгол Улс

Хураангуй. Энэхүү өгүүлэлд дэлхийн улс орнуудын давших байлдааны туршлага, сургамжийг ЗХУ-Афганистаны дайн, АНУ-Иракийн дайн, ОХУ-Украины дайны жишээн дээр шинжлэн судалж, мотобуудлагын батальоны (МББ) давших байлдааны цаашдын хөгжлийн чиг хандлагыг тодорхойлсон болно. Судалгаагаар давших байлдаан нь зэвсэг техникийн хөгжил, тактикийн шинэчлэлээс хамааран өөрчлөгдөж байгааг онцлон, жижиг бүлгийн байлдаан, отолт, артиллерийн галын дэмжлэг зэрэг элементүүдийн ач холбогдлыг тодруулжээ. Хүч тэнцвэргүй дайнд жижиг улс орнуудын зэвсэгт хүчин жижиг хөдөлгөөнт бүлгүүдээр байлдах хандлагатай байгааг дүгнэсэн байна.

Түлхүүр үгс: Давших байлдаан, мотобуудлагын батальон, байлдааны туршлага, тактикийн бүлэг, зэвсэгт мөргөлдөөн, хөгжлийн чиг хандлага.

Оршил

Хүн төрөлхтний соёл иргэншлийн олон зуун жилийн хугацаанд 15 мянга гаруй дайн, байлдаан болж өнгөрсөн байна. Дайн, байлдаан бүр дайтагч талуудын хэмжээ, далайц, удирдсан жанжин, шинээр хэрэглэсэн зэвсэг, техник, байлдааны ажиллагааны арга тактик, цэргийн бэлтгэл зэрэг маш олон хүчин зүйлээс хамааралтай, өөр өөрийн онцлог шинж чанарыг агуулсан байдаг. Дайн байлдааны гол онцлог нь өмнөх дайн байлдаан дараагийн дайны байлдааны туршлага, сургамж болж ирсэн залгамж чанартай, тухайн үеийнхээ оюун ухааны дэвшил, шинжлэх ухаан, технологийн шинэ ололтыг хамгийн түрүүнд туршиж, ашиглаж байдагт оршдог.

Дэлхийн II дайны явцад давшилт ба хориглолтын хооронд тэмцэл үргэлжилж байсан бөгөөд энэ үед давших байлдааныг явуулах нэлээд бүтэмжтэй шинэ арга барилууд төрөн гарч, практик дээр батлагдсанаар давшилтын шинж чанарт ихээхэн өөрчлөлт оруулсан. Тус дайнд ялсан зөвлөлтийн армийн цэргийн номлол том сонгодог дайны онолын дагуу хөгжиж, зөвлөлтийн цэргүүд өнгөрсөн дайныхаа туршлагаас суралцаж байсан боловч сүүлийн жилүүдэд гарч буй дайн, байлдаан нь цагийн байдлын төвөгтэй, цэрэг техникийн хөгжил байнга явагдаж, шинэ төрлийн зэвсэглэл, техник ашигласан нөхцөлд, дайтагч талуудын хоорондох байлдааны ажиллагааны тактик байнга өөрчлөгдөх нөхцөлд явагдаж байна.

Мотобуудлагын батальоны давшилт нь тухайн орон нутгийн газар зүйн байрлалыг сайтар мэддэг эсрэг талын өнгөлөн далдалсан галын цэг, бэхлэлтийн эсрэг явагдагаараа хориглох байлдаанаас илүү эрсдэлтэй байдаг. Гэвч ялалтыг зөвхөн давшилтаар шийддэг. Давшилт бол тактикийн бүхий л чухал

элементүүдийг агуулж байдаг онцлогтой бөгөөд Хятадын эртний стратегич Сунь-цзы нэгэнтээ “Тактик бол давшилт юм” гэж хэлсэн байдаг.

Орчин үед хурдацтай хөгжиж буй шинэ байлдааны зэвсэглэл, цэргийн техникийн нөлөөллөөр давших байлдааны арга хэлбэрт өөрчлөлт орсоор байна¹. ХХ зууны сүүлийн хагаст гарсан дайн, зэвсэгт мөргөлдөөнүүд нь сонгодог онолд таарахгүй шинэ хэлбэрээр гарах болсноор энэ онол олон янзын бэрхшээлтэй тулгарасаар байна. Иймд мотобуудлагын батальоны давших ажиллагааны арга хэлбэрүүдийг өөрчлөх асуудлыг судлах үүрэг хурцаар тавигдаж байна.

Нэг. МББ-ы давших байлдааныг явуулсан улсуудын туршлага, сургамж

1.1 ЗХУ-Афганистаны дайн

Зөвлөлтийн цэргүүд 1979 онд Афганистанд орохдоо сонгодог дайны дагуу байлдахаар төсөөлөн ерөнхий цэргийн анги салбаруудаа оруулсан байдаг. Гэвч Оросын цэргийн дарга нар фронтын шугамыг хайж, дайсны цэргийн хүч хуралдуулж байгаа бүлэглэлийг олж галын бэлтгэл явуулан Оросын хүчирхэг зэвсгийн хүчээр дарж устгана гэсэн ойлголттой байсан ч уг дайн нь төлөвлөснөөр явагдаагүй. Хоёр талыг заагласан фронтын шугам үүсэж, хуягт танкийн цэргийн хүчээр цохилт өгчихөөр дайсны цэргийн бүлэглэл гарч ирээгүй бөгөөд тэдний төсөөлснөөс эсэргээр талуудын эзэлсэн нутаг дэвсгэр гэсэн ойлголт байхгүй болж байлдаан хаа дуртай газраа үүсэж, нөгөө тал нь хаана байлдахыг хүснэ тэнд явагдах болсон.

Ийм дайны үед хоёр талын тэмцэл явагдах ёстой талуудын зах нийлсэн зааг буюу фронтын шугам үүсэхгүй байлдааны ажиллагаа зэвсэгт мөргөлдөөн явагдаж байгаа нийт нутаг дэвсгэрийн хүрээнд хаана ч явагдаж болох бөгөөд байлдаан нь тодорхой нэг хэсэг газарт богино хугацаанд үргэлжлээд дуусчихдаг ба жижиг байлдаанууд өөр өөр газарт давталттай үргэлжилдэг онцлогтой байсан. Энэ ажиллагаанд дайсны санаачилгыг булаан авах үндсэн арга нь дайралт байсан. Дайралт хийсний дараа түргэн хугацаанд байрлалаа сольдог учраас эсрэг талаас устгах боломж олгодоггүй.

Орчин үеийн байлдаанд дайралтын олон төрлийн аргуудыг хэрэглэж байна. Жишээлбэл: галын дайралт; техникийн дайралт; минийн дайралт; гэнэтийн дайралт; тусгай дайралт; агаарын хөдөлгөөнт дайралт гэх мэт.

Тусгай томилолтын батальонуудыг хэрэглэсэн онцлог Афганистаны нутаг дэвсгэрт мотобуудлагын тусгай батальон нь тагнуулын ба тусгай олон төрлийн үүрэг гүйцэтгэж байсан. Тусгай томилолтын тагнуул нь бусад төрлийн тагнуул (агентурын, агаарын, химийн ба улсыг аюулаас хамгаалах байгууллагын тагнуул)-тай нягт харилцан ажиллагаатайгаар тагнуулын бүлэг, отрядын идэвхтэй ажиллагаатай хослуулсан аргаар зохион байгуулан явуулж байв. Тусгай томилолтын тагнуул нь самуун дэгдээгчдийн цувааг илрүүлж устгах, Исламын хороод, дээрэмчдийн бүлгүүд, зэвсэг галт хэрэгслийн агуулах, баазуудыг устгах

¹ Паламдорж, Ш., & Дашзэвэг, Ц. (2020). Цэргийн ерөнхий тактик

(бут цохих) тусгай арга хэмжээ явуулах үндсэн зорилготой байсан. Эдгээр үүргүүдийн багтаамж, агуулга нь цагийн байдлын нөхцөл, юуны урьд бүлэг, отрядын ажиллагаа явуулах арга (дайралт ба отолт), тагнан эрж илрүүлэх районоос хамаарч байсан болно. Дээрх үүргүүдийг биелүүлэхийн тулд батальон нь тагнуулын бүлэг, отрядад хуваагдана.

Агаарын тагнуулаар илрүүлсэн цувааг нарийвчлан тагнахын тулд шалган тогтоох бүлэг томилон ажиллуулна. Бүлэг, отрядын байлдааны ажиллагааг батальоноос томилсон хуягт бүлэг, тэрчлэн нисэх онгоц, нисдэг тэрэг, их бугаар дэмжиж байсан.

Зарим онцгой тохиолдолд тагнуулын бүлэг, отряд нь ерөнхий цэргийн анги, салбаруудтай харилцан ажиллагаатайгаар үүргээ биелүүлнэ. Бүлэг, отрядыг тагнан эрэх болон отолт зохион байгуулах районд явганаар, орон тооны техникээр болон агаараар тээвэрлэн гаргана.

Афганистан дахь байлдааны туршлагаас үзэхэд тухайн нөхцөлд агаараар тээвэрлэх нь илүү үр дүнтэй байсан болно. Орон тооны техник хэрэгслэлээр байлдааны ажиллагааны районд гаргасан бүх тохиолдлын 12% нь амжилтанд хүрч байсан бол агаарын тээврээр байлдааны ажиллагааны районд гаргасан бүх тохиолдлын 60% нь үр дүнтэй болсон байна. Үүнээс гадна цаг хугацаа, бие бүрэлдэхүүний хүч тамирыг ихээхэн хэмнэх ашигтай байсан.

Афганистаны нутаг дэвсгэрт тагнуулын бүлгийг байлдааны ажиллагааны районд агаараар буулгахад гарч байсан дутагдал нь нисдэг тэргээр буухын өмнө маневр, хуурамч суулт (агаарт зогсолт) хийхгүй байх болон зөвхөн өдөр гэрэлтэй үед гүйцэтгэж байсанд оршино. Үүнээс болж хүнд хохирол амсах тохиолдол гарч байжээ. Тухайлбал, ахлах дэслэгч Марьяков С.В.-ийн удирдсан 19 хүнтэй тагнуулын бүлэг нэгэн суурин газрын ойролцоо десантаар буужээ. Нисдэг тэрэг ямар нэгэн маневр, хуурамчаар агаарт зогсолт хийлгүй, шууд десант буулгах районд гарч суулт хийсэн байна. Нисдэг тэрэгний баг болон бүлгийн даргын энэхүү буруу ажиллагаанаас болж уг бүлгийг дайсан илрүүлсэн байна. Бүлэг тавигдсан үүргийг биелүүлж чадаагүйгээр үл барам, хүнээ алуулж хохирол амсчээ.

Энэ сургамжаас урган тагнуулын бүлэг, отрядыг агаараар тээвэрлэн үүрэг гүйцэтгэх районд гаргах ажиллагааг шөнийн цаг өргөнөөр гүйцэтгэх болсон болно. Шалган тогтоох бүлгийн ажиллагаанд задлан шинжилгээ хийж үзэхэд батальоны бие бүрэлдэхүүн энэ ажиллагаанд сайтар сургагдсан нь харагдсан юм. Шалган тогтоох бүлгийн нислэгийн төлөвлөлтийг бригад батальонд сараар хийж байсан юм. Батальоны байлдааны ажиллагааны үндсэн арга нь отолт байсан. Мотобуудлагын тусгай батальоны байлдааны ажиллагааны туршлагаас үзэхэд отолт нь ажиллагааны бусад аргуудаас нэлээд давуу талтай байсан.

Тухайлбал, дайсныг тэдний хувьд санаанд ороогүй, эвтэйхэн газарт нуугдан хүлээж, ойрын зайнаас гэнэтийн хүчтэй галаар сандралд оруулан, зохион байгуулалттай эсэргүүцэл үзүүлэх боломж олголгүйгээр устгах боломжтой юм.

Туршлагаас үзэхэд тагнан илрүүлэх районд бүлгийг 2-3 хоногийн хугацаагаар гаргаж, отолт зохион байгуулах нь үр дүнтэй байсан. Тэр тусмаа шөнийн цагт дайсныг отолтонд оруулж байлдах нь хамгийн үр дүнтэй юм. Энэ үед дайсан сандрал, эмх замбараагүй байдалд амархан орохоос гадна тагнуулчид хохиролгүй үүргээ гүйцэтгэх магадлал дээшилнэ. Гэвч энэ тохиолдолд отолтын дэд бүлгийн хоорондын харилцан ажиллагаа, удирдлагыг зохион байгуулахад бэрхшээл учирна. Уулархаг газар оронд отолтыг нарийн хавцлаар өнгөрч байгаа зам дээр хийнэ. Гэхдээ замын эргэлт, огцом нугалаа, уулын хажуу налуу газарт отолт хийх байрыг сонгон авах нь ашигтай байсан. Афганистаны байлдааны үеийн нэг онцлог нь бие бүрэлдэхүүний үлэмж хэсэг нь байнгын байрлалаасаа тусдаа хамгаалалтын хаалт, цэгүүдэд байрлаж, чухал объект, зам харилцааны гол шугамыг хамгаалж байсан явдал юм. Ийм хаалт, цэг ойролцоогоор 400 орчим байлаа.

Тэдгээрийн заримтай нь зөвхөн нисдэг тэргээр харилцах боломжтой байсан нь тасралтгүй хангалтын асуудлыг хүндрүүлж байв. Байлдааны ажиллагааны туршлагаас үзэхэд мотобуудлагын тусгай батальоны отолтын амжилт нь түүнийг зохион байгуулах районд нууцаар гарч чадсан эсэхээс ихээхэн хамаарч байсан. Аливаа байлдааны ажиллагааг төлөвлөхдөө хамгийн нягт нямбай тооцон үзэж загварчлахаас бүрэн зайлсхийх хэрэгтэй.

Афганистаны нөхцөл дэх тусгай батальоны ажиллагааны тактик нь нэг маягийн, загварчилсан байж болохгүй гэдгийг харуулсан². Иймд бүх шатны захирагч дарга нар тавигдсан байлдааны үүргийг хэрэгжүүлэх төлөвлөлтийг хийх тохиолдолд бүтээлчээр хандан байлдааны ажиллагаа явуулах шинэ арга хэлбэрийг эрэлхийлж, цэргийн ов мэхийг өргөнөөр ашиглах ёстой. Зөвхөн энэ тохиолдолд байлдааны ажиллагааны үр дүнг байнга дээшлүүлж, аль болох бага хохиролтойгоор амжилтанд хүрч чадна³.

1.2 АНУ-Иракийн дайн

Насарияг эзлэх ажиллагаа Америкийн Хуурай замын хүчний явган цэргийн 3 дугаар дивизийн тэргүүний үүрэг нь Талил хотыг эзлэхэд оршиж байсан ба энэ хотын ойролцоох нисэх онгоцны буудлыг эзэлж авснаар америкийн цэргийн байлдааны болон ар талын хангалтанд ашигтайгаас гадна америкийн цэргийн Нэгдсэн хүчний штабыг байлдааны ажиллагаанд ойртуулан байрлуулахад дөхөмтэй байсан юм. Талилын нисэх онгоцны буудлыг эзлэх зорилгоор нисдэг тэрэгний ангиудыг бэлтгэж байсан боловч америкуудын давшилтын үеэр шороон шуурга шуурч харагдах нөхцөл муу байсан тул давшилтаа явган цэргийн батальоноор шийдвэрлүүлэхээр болжээ. Артиллерийн галаар хэд хэдэн утаан хөшиг тавьж, түүний халхлалт дор ротуудыг давшуулсаар агаарын цэргийн баазыг хялбархан эзлэн авсан. Үүний дараагаар Насария хоттой хамгийн ойр байрлалтай Иракийн 11 дүгээр дивизийн байнгын байрлалыг эзлэхээр артиллерийн гал явуулж, дивизийн бүрэлдэхүүнд байсан танк, хуягт

³ Шагдар, Б. (2002). Афганистанд байлдааны ажиллагаа зохион байгуулж явуулсан туршлага.

тэвэрлэгчдийг устгаад батальон хүртэл хүчээр дайрч дивизийн байрлалыг эзэлж авчээ. Багдадын төлөөх тулалдаан Генерал Д.Мкарнэн Багдадыг тойруулж цэргийн таван бааз байгуулж, чухал ач холбогдолтойг нь тооцон Багдадын олон улсын нисэх онгоцны буудлыг танкийн нэг бригадын хүчээр булаан авахаар төлөвлөж байсан.

Олон улсын нисэх буудлыг эзэлж авсанаар америкийн нэгдсэн хүчний командлал, явган цэргийн 3 дугаар дивизийн удирдлагын байр, ар талын хангалтыг байлдаж байгаа нэгтгэл, ангиудад хүргэх хамгийн ойрын баазтай болох онцгой ач холбогдолтой байжээ. Америкуудын Багдадыг эзлэх төлөвлөгөө нь дүр төрхийн хувьд Иракийг эзлэх байлдааны төлөвлөгөөний багасгасан хэлбэр байсан юм.

Америкийн тал

1-рт Багдадын төв дүүргийг буюу төв талбайг,

2-рт Баат намын төв хорооны байрлалыг эзлэх,

3-рт тэндээ бага хэмжээний баазтай болохоор төлөвлөжээ. Нисэх буудлыг эзлэх ажиллагаа дөнгөж эхэлмэгц иракуудын ширүүн эсэргүүцэлтэй тулгарч ихээхэн хүндрэл гарсан. Энэ байлдааны ажиллагааны үед явган цэргийн 3 дугаар дивизийн Бригадын байлдааны 2 дугаар бүлэг оролцсон бөгөөд тэдгээрийн дотроос Э.Шварцийн удирдсан батальон ихээхэн үүрэг гүйцэтгэж, тэдний батальоноос нэг цэрэг амь үрэгдэж, хоёр хүн шархдаж, нэг танкийн хохиролтой, харин иракийн талаас 2000 гаруй цэрэг алагдсан гэсэн тойм тооцоо гарчээ. Гуравдугаар дугаар дивизийн дараагийн үүрэг нь Багдад хотыг эзлэхэд оршиж байсан. Явган цэргийн 3 дугаар корпусын хурандаа Дэв Перкинс захирагчтай бригадын хоёрдугаар бүлэг ихээхэн үүрэг гүйцэтгэсэн.

Түүний командалсан бригадын байлдааны бүлэг Кувейтээс Багдад хүртэл байлдааны ихээхэн туршлага хуримтлуулж, Багдадын олон улсын нисэх буудлыг эзлэх ажиллагааг бие дааж гүйцэтгэсэн. Багдад хотыг эзлэх ажиллагаанд түүний батальонууд мөн томилогдож тэргүүн шугаманд байлдаж, нисэх онгоцны буудлаас дайсныг шууд зүсэж Багдадын төвд очиж байрлан тэндээ хориглолтод шилжин байлдсан. Бригадын байлдааны хоёрдугаар бүлгийн Багдадыг эзлэх ажиллагааг төлөвлөхдөө Э.Шварцийн батальоныг туршлагатайг нь бодолцож давшилтын үндсэн чиглэлд, Ф.Декампын хуягт-танкийн батальоныг Шварцын араас дагалдуулахаар,

Твитигийн явган батальоныг хангалтын замуудыг хамгаалуулахаар томилжээ. Давшилтын өмнө артиллерийн батареягаар ихэвчлэн задран дэлбэлэх сум ашиглаж явган цэргийн батальонуудын давшилтын чиглэлд хэсэг зуур галын бэлтгэл хийж Э.Шварц, Ф.Декампын батальонууд давшилтаа эхлүүлсэн. Артиллерчид замын уулзварын чиглэлд гал нээсэн нь дайсны амьд хүчийг аль болох олноор хөнөөж, батальонуудын явах замыг гэмтээхгүйг хичээж байжээ. Явган цэргийн батальонууд давшилтанд ормогц дайсны ширүүн эсэргүүцэлтэй тулгарч нэг танкныхаа шатахууны бак руу РПГ-7 танк эсэргүүцэгчээр буудуулан шатаалгажээ. Гэвч зогсолт хийвэл байлдааны ажиллагааны санаачлагыг дайсанд

алдах байсан тул шатаж байгаа танкийг орхиж хөдөлгөөнөө үргэлжлүүлсээр Багдад хотын төвд түвэггүй хүрчээ.

Явган цэргийн батальонууд буудлагын эсэргүүцлийг зүсэж, зогсолтгүй явсаар Багдадын төвд орсон. Д.Перкинсийн батальонууд Багдадын төвд орших цэргийн парадын талбайд хүрч тэндээ байлдаж, бааз байгуулан хориглолтонд шилжсэн. Иракууд, нэгэнт америкуудыг хотынхоо төв рүү алдсан тул түүнийг хангалтын замаас нь салгаж, бүсэлж авахаар шийдсэн. Хангалтын замыг Стеф Твиттигийн командалсан Бригадын байлдааны бүлэг хамгаалж ширүүн тулалдаж, иракийн бүх цэргүүд түүний батальон руу дайрч байсан.

Ингэх нь хүнд нөхцөлд байгаа Д.Перкинс руу хандсан галыг өөр дээрээ дуудаж байсан бас нэг онцлог байлаа. Бригадын хангалтын замыг хамгаалж байсан С.Твиттигийн батальон хүнд байдалд орж нэг хэсэгтээ Багдадын төвд орсон ангиудыг галт хэрэгслэл, шатахуунаар хангах боломжгүй болсон.

Багдадын төв дэх батальонууд галт хэрэгслэл, шатахууны нэг хоногийн нөөцтэйгээр байлдаж байгаа нь тэдэнд хангалт шаардлагатай байгаа нь тодорхой байсан тэр үед хангалтын байлдаантай замаар хангалт хийх эрсдэлтэй байсан ч америкууд оролдоод үзэхээр шийдсэн боловч иракуудын эсэргүүцэл тэднийг замд нь устгаж галт хэрэгслэл, шатахуун ачиж явсан таван машинаа шатаалгажээ. Ф.Декамын батальоныг хангалтын замын аюулгүй байдлыг хангахын төлөө тулалдаж байхад Д.Алиний бригадын Багдадыг баруун талаас нь хамгаалахаар томилогдсон Үндэсний гвардийн Хамурабигийн дивиз хориглолтонд орсон тул тэдний хуягт танкийн хэрэгслийг агаараас болон өөрийн орон тооны артиллерийн хэрэгслээр богинохон хугацаанд сөнөөж хөдөлгөөнөө цааш үргэлжлүүлсэн.

Хориглосон дайсны эсрэг тэмцэл явуулах нь сонгодог тактикийн хэлбэрээр явагдсан болохоор Д.Аллинд хүндрэлтэй нөхцөл байдал үүсээгүй. Д.Аллиний дараагийн үүрэг Багдадаас баруун тийш гарсан замын Тигрис мөрөн дээгүүр тавьсан гүүрүүдийг хяналтандаа авч, түүгээр хот руу орох гэсэн оролдлого байлаа. Энэ удаад иракууд гүүрийг хамгаалалтандаа авсан, түүгээр болж өгвөл сөрөх давшилтанд орохыг санаархаж байсан бололтой, голын цаад эрэг дээр нилээд хэмжээний хүч хуралдуулсан байв. Энэ үед агаарын цохилт дуудаж голын цаад эрэг дээр байгаа иракийн цэрэг, энгийн холилдсон бүрэлдэхүүнийг устгуулах арга хэмжээ авч, тэдэнд нэмэр болгож Аллин өөрийн орон тооны артиллерийн галыг дайсны байрлал руу шилжүүлжээ.

Гүүрний цаад талд байрлаж байсан иракуудыг агаараас бөмбөгдөж, Алиний артиллераар галалснаар Багдадын баруун хэсэг буюу Д. Алиний хариуцах хэсэг үндсэндээ аюулгүй болсноор Багдадыг эзлэх тулаан амжилттай хүрсэн. Дайны сургамж Байлдааны үндсэн ажиллагааны үед америкууд урьд өмнө яригдаж байгаагүй, дэлхийн цэргийн урлагт бичигдэж байгаагүй "сонирхолтой" гэмээр байлдааны ажиллагаа явуулжээ. Америкийн цэргийн үндсэн хүч Багдадын ойролцоо ирээд байхад тэдгээр анги нэгтгэлүүдийг хангах ар талын хангалтын зам нь 500 гаруй километр сунжирсан байлаа. Үүнийг зарим мэргэжилтнүүд "Rolling

Start" ("эхлэлийг үргэлжлүүлэх") болон "Bypass Criteria" (хажуугаар нь зөрж өнгөрөх) гэсэн онолоор тайлбарладаг.

Эхлэлийг үргэлжлүүлэх гэдэг нь давшилт эхэлж байхад нэмэгдэл хүч үргэлжлэн ирсээр байх гэсэн утгатай. Хажуугаар нь өнгөрөх гэдэг онолын хувьд, үндсэн гол зорилгоо биелүүлэхийн тулд туслах чанарын зорилгуудыг үлдээж хажуугаар нь өнгөрөнө гэсэн үг юм. Энд үндсэн зорилго нь Багдадыг эзлэх, харин туслах зорилгууд нь үндсэн зорилгыг биелүүлсний дараа "шийдвэрлэх" бусад хотууд байсан юм.

Дээрх хоёр онолоор явуулсан тактикийн ажиллагааны эцсийн үр дүнд америкийн цэргийн байлдааны үндсэн хүчний нэгтгэл, ангиуд Кувейтээс Багдад хүртэл үргэлжилсэн урт хангалтын замтайгаар Багдадын ойролцоо "түр зогсолт хийсэн байдаг. Гэхдээ ингэж хурдтай давших болсон шалтгааныг Саддамын ҮОХЗ-ээс урьдчилан сэргийлэх зорилготой байсан гэж судлаачид таамагладаг⁴. Хэрэв Иракийн нэгтгэл, ангиуд цагийн байдлыг зөв үнэлж, чадсан бол үндсэн хүчийг тасалж бүслэх боломжтой байсан ба америкуудыг бүр мөсөн устгахгүй юм гэхэд нилээд хэмжээний хохирол үзүүлж, америкуудыг цаашид байлдааны ажиллагаагаа үргэлжлүүлэх, эс үргэлжлүүлэх эсэхэд нөлөөлөх байсан.

1.3 ОХУ-Украины дайн

Украинд явагдаж буй цэргийн тусгай ажиллагааг "Дэвшилтэт технологийн зэвсгээр тоноглогдсон орчин үеийн Зэвсэгт хүчнүүдийн хооронд явагдан буй сүүлийн хэдэн арван жилд тохиолдоогүй хуурай замын анхны томоохон мөргөлдөөн" гэж олон улсын мэргэжилтнүүд онцолж байна.

ОХУ-ын явуулж буй цэргийн тусгай ажиллагаа нь алсын тусгалтай пуужингийн бөөгнөрүүлсэн цохилтуудыг Украины цэргийн онц чухал объектууд болон дэд бүтцүүдэд өгснөөр эхэлсэн байдаг. Ингэснээр ажиллагааны газар орон дээрх эсрэг талаас ирэх эсэргүүцлийг багасгаж чадна хэмээн тэд таамаглаж байв. Түүнчлэн ажиллагааны эхний үе шатанд ОХУ-ын Зэвсэгт хүчин Агаарын десант болон Тусгай хүчний анги нэгтгэлүүдийг өргөнөөр ашиглаж байсан. ОХУ-ын тактик нь галын хүчтэй цохилтоор эсрэг талыг туйлдуулснаар байлдааны хохирол багатайгаар Украиныг эзлэн авна гэсэн үзэл баримталж байсан.

Гэвч барууны дэмжлэгтэй Украины зэвсэгт хүчний хүчтэй эсэргүүцэлтэй тулгарсан явдал нь ОХУ цэргийн тусгай ажиллагаанд хэрэгжүүлж буй давшилтын арга барилаа өөрчлөх шаардлагад хүргэсэн. ОХУ-ын Зэвсэгт хүчний 5 Командлалуудад нийтдээ 170-175 орчим Батальоны тактикийн бүлэгтэй гэж үздэг. Үүнээс 90-100 орчим Батальоны тактикийн бүлгүүдийг Украин дахь хойд, урд, өмнөд фронтуудын чиглэлд хийх давшилтад хэрэглэсэн байдаг.

Харин 20-25 орчим Батальоны тактикийн бүлгийг нөөцөд буюу резервт үлдээсэн юм. Харин Украины Зэвсэгт хүчин хуурай замын цэрэг, десантын анги, салбарууд болон тусгай хүчний цэрэг ороод нийтдээ 90 орчим батальоны тактикийн бүлгийг байгуулж, хэрэглэх боломжтой байсан.

⁴ Галбадрах, Т. (2022). ОХУ болон Украин улсын хоорондын зэвсэгт мөргөлдөөний явц, сургамж

ОХУ-ын Зэвсэгт хүчний Хуурай замын цэргийн ажиллагаа ОХУ цэргийн тусгай ажиллагааг эхлүүлэхдээ стратегийн тагнуулын мэдээ, түүнээс гаргасан дүгнэлтийг эш үндэс болгон уламжлалт тактикийн аргад суурилан, томоохон хүчээр үндсэн болон туслах чиглэлүүдээр давшилтыг эхлүүлжээ. ОХУ Крым болон Беларусийн нутгаас Украинд халдан довтолсон бөгөөд уг цэргийн тусгай ажиллагаанд Донецкийн Бүгд Найрамдах Улс (ДБНУ) болон Луганскийн Бүгд Найрамдах Улсын (ЛБНУ) цэргүүд мөн оролцсон юм. ОХУ-ын хуурай замын цэргийн ажиллагаа нь Киевийн хойд талаас, Харьковын зүүн хойноос, Донбассын зүүн урдаас болон Крым талаас гэсэн 4 чиглэлд төвлөрсөн ба артиллер, пуужингийн цохилтоор Украины агаарын довтолгооноос хамгаалах систем, аэродромуудыг жагсаалаас гарган цаашлаад зарим орон нутгийн болон цэргийн чухал объектуудыг тэнгисийн цэргийн болон агаарын десантын тусгай анги салбаруудаар хяналтандаа авсан.

ОХУ-ын зэвсэгт хүчний хуурай замын цэргийн дийлэнх хэсгийг холимог зэвсэглэлтэй рот, батальонуудаас бүрдсэн Бригадад харьяалагдах Батальоны тактикийн бүлгүүд бүрдүүлж байна. Оросын Армийн Батальоны тактикийн бүлгүүд нь тэдгээрийн хүн хүч болон гүйцэтгэх үүрэгт суурилж зохион байгуулагдах ба ойролцоогоор 600-800 орчим цэрэгтэй байдаг. Эдгээр тактикийн бүлгүүд нь ерөнхийдөө механикжсан батальонууд бөгөөд, хоёроос дөрөв хүртэлх танктай, мотобуудлагын рот байх ба артиллери, тагнуул, инженер, электрон тэмцэл болон ар тал хангалтын салаадаар (тээврийн, хүнс хангалтын, засварын, эрүүл ахуйн) хүч нэмэгдүүлсэн байдаг. Онолын хувьд энэ нь галын болон ар талын дэмжлэг бүхий харьцангуй бие даасан хуурай замын байлдааны нэгж юм. Гэвч практик дээр батальоны тактикийн бүлэг нь хүч сул бөгөөд явган цэргүүдээр дутмаг байгаа нь харагдаж байна.

Үүнээс үүдэн ОХУ-ын хуурай замын хүчин Украин дахь тусгай ажиллагааны явцад дараах бэрхшээлтэй тулгарч эхэлсэн.

Нэгдүгээрт, ОХУ-ын Зэвсэгт хүчин Украины бүс нутагт тусгай ажиллагаа явуулах явцад ар талын болон засвар хангалтын ноцтой асуудлууд үүссэн. Тэдний ашиглаж буй тактик нь сонгомол хэлбэрээр буюу ерөнхийдөө Украины цэргийн байрлалуудад хуралдуулсан галыг артиллер болон пуужингийн цохилтоор өгч улмаар хуягласан техникээр давшилтыг зохион байгуулж хориглолтын шугамд амьд үлдсэн хүчийг дарах арга ажиллагаа байв. Гэвч Украины зэвсэгт хүчин Оросын цэргийн хүчний эсрэг танк болон агаарын довтолгооноос эсэргүүцэн хамгаалах залуурт пуужин болон цэнэгт хошуу бүхий дронуудыг амжилттай ашиглан маневрын хориглолтыг хийж байсан нь Оросын хуурай замын хүчний давшилтад ихээхэн хүндрэл учруулж байжээ. Гэхдээ цэргийн ажиллагаа эхэлснээс 48 цагийн дотор Оросын хуурай замын зарим хуягт ангиуд нь Киевийн захын дүүргүүдэд хүрч байснаас маш хурдтай давшиж байсан нь харагдаж байсан. Үүнээс үүдэн Оросын хэд хэдэн анги салбарууд нь гол хүчнээсээ олон арван километрийн урд тасран үлдсэнээр, тэдний үндсэн хангалтууд хязгаарлагдаж хүнд нөхцөлд орж байсан. Украины нутаг дэвсгэрт нэвтэрсний дараа Оросын армийн

хүнд техникүүдийг зөөвөрлөх төмөр зам байхгүй, цаашлаад тээвэрлэлт зохион байгуулах боломжтой авто замууд нь ачааллаа дийлэхгүй түгжрэлд орж байсан зэрэг шалтгаануудаас болж цэргүүддээ хүнс, шатахуун, зэвсэг, сэлбэг хэрэгсэл гэх мэт чухал хангалтуудыг хийхэд ихээхэн хүндрэл бэрхшээлтэй тулгарч байв. Мөн ар талын хангалтуудыг тээвэрлэж буй цувааны аюулгүй байдлыг хангаж чадаагүйгээс болж эдгээр асуудал улам бүр нэмэгджээ. Товчхондоо бол ОХУ-ын Зэвсэгт хүчин харилцан ажиллагааны чухал хэсэг болох аюулгүй байдлыг хангах тал дээр алджээ (Vershinin, 2022). Үүнээс үүдэн Киевийн чиглэлд хийгдэх давшилт асар өндөр үнээр урагшилж байсан. 2022 оны 2 дугаар сарын сүүлээр Оросын цэргүүд давшилтад бэлтгэн Хостомелийн нисэх буудлыг хамгаалан байрлаж байх үед Киев хотыг эзлэн авах байлдааны хүч дутаж байв. Давшилтын үед Оросын ангиуд Украины артиллерийн зэвсгийн хөнөөлийн бүсэд орж ирсэн ба нутгийн гүн тийш давших тусам галын хөнөөл илүү өндөр болж байсан. Мөн Оросын анги, нэгтгэлүүдийн Харьков хотыг эзлэх оролдлого бүтэлгүйтсэнээр ар тал хангалтын асуудалтай дахин тулгарав. Өрнөдийн зүгээс тавьж буй хориг арга хэмжээнээс улбаалан өндөр түвшний шинэ технологийн бүтээгдэхүүнүүд ОХУ-д нийлүүлэгдэхээ больсон явдал нь Москва сунжирч буй хуурай замын байлдааны ажиллагааг зохион байгуулж явуулах чадвараа алдахад хүргэж болзошгүй байна. Жишээ нь, шаардлагатай эд ангийн (ялангуяа нарийн электроникийн материалын) хомсдлоос үүдэн Оросын хоёр ч томоохон танк үйлдвэрлэгчид үйлдвэрлэлээ зогсооход хүрээд байна. Оросын Арми Украины зэвсэгт хүчний эсрэг маневрын байлдаан хийхийн оронд хот, тосгодыг агаараас бөмбөгдөх болон пуужингийн цохилт өгөхийг илүүд үзжээ. ОХУ-ын Зэвсэгт хүчин холимог зэвсэгт анги нэгтгэлийнхээ харилцан ажиллагаа, уялдаа холбоог хангах замаар байлдааны ажиллагааг үр дүнтэй явуулж чадаагүйгээс тэдэнд тулгарах бэрхшээлүүд улам хүндрэлтэй болж ирсэн. Украины хойд хэсэгт байрлаж байсан Оросын механикжсан ангиуд нь орчин үеийн танк эсэргүүцэх залуурт пуужингаар зэвсэглэсэн Украины явган цэргүүдэд хялбар бай болж байв. Үүнээс үүдэн Оросын армийн галын болон маневрлах чадварын талаарх эргэлзээтэй асуудлууд бий болов. Украины Зэвсэгт хүчний хуурай замын цэргийн ажиллагаа ОХУ-ын явуулж буй цэргийн тусгай ажиллагаанд Украины Зэвсэгт хүчин нь давуу хүчний түрэмгийллийн эсрэг жижиг хөдөлгөөнт бүлгүүдээр байлдаж байгаа бөгөөд тактикийн шинэ аргуудыг хэрэглэж байна. Жишээлбэл: Украины Зэвсэгт хүчин томоохон цэргийн бүлэглэлийг ашиглахаас татгалзаж, батальон, ротын тактикийн бүлгүүдийг байгуулан түүний хэрэглэх аргад шилжсэнээр цөөн тооны хүч, бүрэлдэхүүнтэй хөдөлгөөнт бүлгүүдийг үр дүнтэй ашиглаж байна. Зэвсэг техникийн хохирол, шатах тослох материалын хомсдол, дэд бүтцийн сүйрэл, цаашлаад ОХУ-ын Зэвсэгт хүчний агаарт давамгайлах боломж зэрэг нь Украины Зэвсэгт хүчнийг цэргийн томоохон бүлэглэлийг нэгдмэл байдлаар хэрэглэхээс татгалзахад хүргэж, рот, салбаруудын тактикийн бүлгүүдийг эмхлэн байгуулах шалтгаан болж байна. Ийм тактикийн бүлгүүд нь 20-25 хүртэлх явган цэргийн байлдааны машин болон хуягт тээвэрлэгч бүхий 250-450 цэргийн алба хаагч,

эсвэл 10-12 нэгж байлдааны танк байх бөгөөд 6-12 өөрөө явагч артиллери чиргүүлийн гаубиц, болон 6 хүртэлх тийрэлтэт артиллерийн хэрэгслээр хүчжүүлсэн байдаг. Мөн дээрхээс гадна Украйны Зэвсэгт хүчин хөдөлгөөнт жижиг бүлгүүдийг Оросын армийн анги нэгтгэлийн эсрэг идэвхтэй хэрэглэж байна. Тэдгээр жижиг бүлгүүд нь хоёр төрөлд хуваагддаг ба эхнийх нь голдуу 4 нэгж байлдааны танк, 3 нэгж явган цэргийн байлдааны машинтай байх бөгөөд түүнчлэн "бандермобил" гэж нэрлэгддэг хөдөлгөөнт хэрэгслүүд бүхий зэвсэглэлээр хангагдаж байна. Ийм бүлгийн галын хүч нь хотын тактикийн бүлэгтэй харьцуулахад тийм ч их биш боловч өндөр хөдөлгөөнтэй чанараараа тэднийг давж гарч байгаа юм. Эсэргүүцэлтэй тулгарсан нөхцөлд иймэрхүү хөдөлгөөнт бүлгүүд шууд байлдаанаас аль болох зайлсхийж, тэр даруйдаа ухардаг байна.

Хоёрдахь төрлийн хөдөлгөөнт бүлэг нь танк эсэргүүцэх зөөврийн хэрэгсэл, миномёт, автомат гранатомёт, пулемётоор зэвсэглэсэн, туулц сайтай тээврийн хэрэгсэл бүхий 3-6 цэргийн алба хаагчаас бүрдсэн бүлгүүд байна. Ихэнхдээ "бандермобил" дээрх ийм жижиг хөдөлгөөнт бүлгүүд нь ОХУ-ын Зэвсэгт хүчний нэгтгэл, ангиудын завсар хооронд нэвтрэх, цэргийн цуваа ба ар тал, холбооны эмзэг зангилаанууд руу дайрах, удирдлагын байрууд руу довтлох зэрэг ажиллагааг амжилттай зохион байгуулсан байдаг.

Мэргэн буудагчид нь ихэвчлэн 12.7 калибрын "Barrett M82" загварын мэргэн буудагчийн буугаар зэвсэглэсэн байдаг бөгөөд энэ нь алсын зайнаас танк, явган цэргийн байлдааны машин, тээврийн хэрэгслийн жолооч нарт хөнөөл үзүүлэх боломжийг олгодог. Ингэснээр танк эсвэл явган цэргийн байлдааны машины хөдөлгөөнийг саатуулдаг байна. Украйны Зэвсэгт хүчин нисгэгчгүй нисэх хэрэгслүүдийг ОХУ-ын зэвсэгт хүчний хориглолтын зурвас дахь цэргийн хүчийг тогтооход хэрэглэсээр байна. Украйны Зэвсэгт хүчин АНУ-аас нийлүүлэгдэж байгаа камикадзе дрон (Switchblade) болон Туркээс нийлүүлэгдэж буй "TB-2" Байрактар дроныг түлхүү ашиглаж байгаа бөгөөд эдгээр нь агаарт удаан хугацаагаар нисэх боломжтой ба үндсэндээ тактикийн далавчит пуужингийн адилаар хэрэглэгдэж байна.

Мөн Украйны талаас дайсны хүчийг устгах зориулалт бүхий дээрх дронуудаас гадна цель заах, артиллерийн гал чиглүүлэх болон тагнуул хийх зорилгоор иргэний, жижиг хэмжээний нисэгчгүй нисэх төхөөрөмжүүдийг үр дүнтэйгээр ашиглаж байна. Эдгээр нисэгчгүй нисэх төхөөрөмжүүдийг хөөргөхөд том хэмжээний талбай шаардагдахгүй бөгөөд зарим төхөөрөмжийг гараас хөөргөдөг нь байлдааны ажиллагааны үед ач тустай байна.

Талуудын хуурай замын цэргийн ажиллагааны явц, өрнөлийг дүгнэн үзвэл

ОХУ уламжлалт давших байлдааны онолоор дашилт эхлүүлсэн боловч бүх төрлийн цэргийн харилцан ажиллагааг зохион байгуулахад ноцтой алдаа гаргасан. Дашилтын чиглэлүүдээр гол хүчний бүрэлдэхүүний хөдөлгөөнийг хангаагүйн улмаас тактикийн агаарын десант бүтэлгүйтсэн. Түүнчлэн энэ хөдөлгөөнийг хангаагүй дутагдал нь материал техникийн хангалт цаг хугацаандаа цэрэгт

хүрээгүйгээс давшилтын хурдыг бууруулж (зогсоосон) байлдах чадваргүй болгосноор эсрэг талд маневр үйлдэх, нөхөн сэргээх боломж олгоод зогсохгүй зарим хэсэгт сөрөг давшилтад шилжих нөхцөл бий болгосон.

Механикжсан бригад, батальоны тактикийн бүлгүүдийн бүтэц, зохион байгуулалтаар хуурай замын цэргийг хэрэглэсэн боловч хуягт хэрэгслийг хамгаалах явган цэргийн ажиллагаа дутагдаж эсрэг талын хөнгөн жижиг буюу рот хүртэл хүчтэй тактикийн бүлгүүдийн отолтод асар их хохирол амссан. Украйны талын туршлагаас харахад рот хүртэл бүрэлдэхүүнтэй жижиг тактикийн бүлгүүдийг хэрэглэх давуутайг харж болохоор байна. Харин тактикийн бүлгүүдийн бүтэц зохион байгуулалт, зэвсэглэлийг гүйцэтгэх үүрэг, эсрэг талын хүч хэрэгсэл, хөдөлгөөн үйлдэх чадвар, галын боломжоос харгалзан бүрдүүлдэхийг анхаарах нь зүйн хэрэг. Хэдийгээр жижиг бүлгүүдээр эсэргүүцэл үзүүлж байгаа боловч түүнийг дэмжих цохилтын болон галын хэрэгслийн харилцан ажиллагааг маш чадварлаг зохицуулж байгаа нь туршлага болж байна.

Хоёр. МББ-ы давших байлдааны цаашдын хөгжлийн чиг хандлага

Хэдийгээр шинжлэх ухаан, техник технологийн өндөр хурдацтай хөгжил, дэвшил, шинэ зэвсэглэл, байлдааны техникийн нөлөөгөөр байлдааны ажиллагаанд ихээхэн өөрчлөлт орж байгаа боловч үндсэн төрлийн байлдааны ажиллагаа уламжлагдан хадгалагдсаар байна. Артиллерийн галын дэмжлэг Мотобуудлагын батальон нь дашилт эхлэхийн өмнө артиллер, авиацийн хүчтэй галаар дайсанд хөнөөл үзүүлж, байлдааны журам, удирдлага зохион байгуулалтыг алдагдуулан, дайсны амьд хүч, галын хэрэгслүүдийг устгаж хөнөөл үзүүлэн дашилт эсэргүүцэх ажиллагааг нь саатуулан дашилтыг эрчимтэй хийснээр амжилтад хүрсэн тохиолдлууд одоог хүртэл амжилттай хэрэгжсээр байна. АНУ-Иракийн дайны үед Иракийн Талил хотын нисэх онгоцны буудал, Иракийн 11 дүгээр дивизийн байнгын байрлалыг эзлэх үед артиллерийн гал явуулж, дивизийн бүрэлдэхүүнд байсан танк, хуягт тээвэрлэгчдийг устгаад мотобуудлагын батальон хүртэл хүчээр дайрч эзэлж авчээ. Мөн Багдад хотыг эзлэн авах байлдааны үед давшилтын өмнө артиллерийн батареягаар ихэвчлэн задран дэлбэлэх сум ашиглаж мотобуудлагын батальонуудын давшилтын чиглэлд галын бэлтгэл хийснээр Э.Шварц, Ф.Декамын мотобуудлагын батальонуудын давшилтаар Багдад хотын төвд хүрэхэд ихээхэн чухал нөлөө үзүүлсэн.

Мөн ОХУ-Украйны дайнд мотобуудлагын батальонууд ашиглаж буй тактик нь сонгомол хэлбэрээр буюу хуралдуулсан галыг артиллер болон пуужингийн цохилтоор өгч улмаар хуягласан техникээр дашилтыг зохион байгуулж хориглолтын шугамд амьд үлдсэн хүчийг дарах арга ажиллагаа байсан. Тагнуул, отолт Афганистаны нутаг дэвсгэрт мотобуудлагын тусгай батальон нь тагнуулын ба тусгай олон төрлийн үүрэг гүйцэтгэж байсан. Тусгай томилолтын тагнуулын бусад төрлийн тагнуултай нягт харилцан ажиллагаатайгаар тагнуулын бүлэг, отрядын идэвхтэй ажиллагаатай хослуулсан аргаар зохион байгуулан явуулж байсан. Тусгай томилолтын тагнуул нь самуун дэгдээгчдийн цувааг илрүүлж устгах, Исламын хороод, дээрэмчдийн бүлгүүд, зэвсэг галт хэрэгслийн агуулах,

баазуудыг устгах (бут цохих) тусгай арга хэмжээ явуулах үндсэн зорилготой байсан. Эдгээр үүргүүдийн багтаамж, агуулга нь цагийн байдлын нөхцөл, юуны урьд бүлэг, отрядын ажиллагаа явуулах арга (дайралт ба отолт), тагнан эрж илрүүлэх районоос хамаарч байсан. Мотобуудлагын тусгай батальоны байлдааны ажиллагааны туршлагаас үзэхэд батальоны байлдааны ажиллагааны үндсэн арга нь отолт байсан. Отолт нь ажиллагааны бусад аргуудаас нэлээд давуу талтай байсан. Тухайлбал дайсныг тэдний хувьд санаанд ороогүй, эвтэйхэн газарт нуугдан хүлээж, ойрын зайнаас гэнэтийн хүчтэй галаар сандралд оруулан, зохион байгуулалттай эсэргүүцэл үзүүлэх боломж олголгүйгээр устгах боломжийг олгож байсан. Туршлагаас үзэхэд тагнан илрүүлэх районд бүлгийг 2-3 хоногийн хугацаагаар гаргаж, отолт зохион байгуулах нь үр дүнтэй байсан. Тэр тусмаа шөнийн цагт дайсныг отолтонд оруулж байлдах нь хамгийн үр дүнтэй байсан.

Цаашид ч мотобуудлагын батальоны давших байлдаанд артиллерийн галын дэмжлэг, тагнуул үнэн бодит мэдээ дайсны жижиг бүлгүүдийг тохирсон хүч хэрэгсэлтэй тактикийн жижиг бүлгүүдээр отолтоор устгаж гол хүчний давшилтыг амжилттай үргэлжүүлэхэд чухал үүрэг гүйцэтгэх хандлагатай байна. Дэлхийн цэргийн хүчирхэг гүрнүүд дайн, байлдааныг өөрсдийн хүчтэй зэвсэгт хүчиндээ тохирсон, орчин үеийн зэвсэг, техникийн давуу чанарыг ашиглан явуулахыг зорьсоор байна.

Гэтэл хүчээр сул талд давуу хүчтэй дайсны эсрэг уламжлалт онолын дагуу хориглолтын шугамуудыг барьж, эсэргүүцлийн зангилаануудыг байгуулан идэвхтэй хориглон хамгаалах байлдааныг явуулах бололцоо гардаггүй учраас өөрсдийн хүчинд тохирсон дайтах аргыг сонгож байна. Мэдээж хүч сул тал нь эсрэг талынхаа дайралтыг тогтоон барьсан хориглох, саатуулах байлдааныг явуулж чадахгүй учир ийм цагийн байдалд хүч сул тал нь нууц далд байдлаар явуулах жижиг бүлгийн дайнд шилжих (ЗХУ-Афганистан, ОХУ-Украйн) хандлагатай байна. ОХУ-ын явуулж буй цэргийн тусгай ажиллагаанд Украины Зэвсэгт хүчин нь давуу хүчний түрэмгийллийн эсрэг жижиг хөдөлгөөнт бүлгүүдээр байлдаж байгаа бөгөөд тактикийн шинэ аргуудыг хэрэглэж байна. Жишээлбэл, Украины Зэвсэгт хүчин томоохон цэргийн бүлэглэлийг ашиглахаас татгалзаж, батальон, ротын тактикийн бүлгүүдийг байгуулан түүний хэрэглэх аргад шилжсэнээр цөөн тооны хүч, бүрэлдэхүүнтэй хөдөлгөөнт бүлгүүдийг үр дүнтэй ашиглаж байна.

Том армийн орчин үеийн зэвсгийн цохилтонд өртөхгүйн тулд хүчээр сул талын зэвсэгт хүчин байлдааны жижиг бүлгүүдэд хуваагдан тарж, нууц далд байдалд шилжиж байна. Нэгэнт нууц далд байдалд шилжсэн тэмцлийн хүч байнгын үргэлжилсэн байлдааныг явуулдаггүй, зөвхөн тохиромжтой цаг хугацаанд, байлдахад өөрт ашигтай газар орныг сонгон авч түр зуурын жижиг байлдаануудыг явуулахад хүрдэг. Энэ нөхцөлд зэвсэгт тэмцлийн ажиллагаа хүчээр сул талын сонгосон тэмцлийн хэлбэрт хөтлөгдөн зөвхөн жижиг бүлгүүдийн байлдаанаар явагддаг. Ийм байлдаан нь зөвхөн хоёр талаас

байлдааны жижиг бүлгүүдийн хүчээр явагддаг учраас үүнийг олон улсын цэргийн нэр томъёонд “Жижиг бүлгийн байлдаан” хэмээн нэрлэж байна.

Батальон нь тактикийн жижиг бүлгүүдээр олон хэлбэрийн байлдааны ажиллагааг явуулах боломжтойгоос гадна үндсэн төрлийн байлдаанд бие дааж үүрэг гүйцэтгэх чадвартай тактикийн үндсэн нэгж юм. Орчин үеийн байлдааны үндсэн үүргийг биелүүлэхэд ерөнхий цэргийн анги, салбарууд дотороос хамгийн тохиромжтой нэгж нь олон талын үүрэг гүйцэтгэх чадвартай, тактикийн жижиг бүлгүүдээр байлдахад зохицсон, маневрын өндөр чадвартай мотобуудлагын батальон байхаар байна⁵. Мотобуудлагын батальон нь жижиг бүлгийн байлдааны үндэс байна гэдэг нь батальон бүрэн бүрэлдэхүүнээр жижиг бүлгийн байлдаан явуулна гэсэн ойлголт биш юм. Харин батальоноос гарах олон хэлбэрийн жижиг бүлгүүд нь төрөл бүрийн байлдааны үүргийг тэр үүрэгт тохирсон жижиг бүлгийн хүчээр гүйцэтгэж үүнийг батальоны штаб удирдаж явууласнаар бага хүчээр их хүчийг тогтоон барих, бага хүчээр хүчтэй цохилт үзүүлж үлэмж хохирол учруулах хандлагатай байна.

Дүгнэлт

Хөгжингүй орнуудын зэвсэгт хүчин улам бүр хүчирхэгжиж цаашид явагдах дайн байлдааны ажиллагаа хүч тэнцвэргүй дайны шинжтэй явагдах хандлагатай байна. Иймд хүч тэнцвэргүй дайнд жижиг улс орнууд хөгжингүй орнуудын хүчирхэг зэвсгийн цохилтоос зайлсхийх, хүч хэрэгслийг гамнахын тулд жижиг бүлгүүдийн байлдааны ажиллагааг явуулж, бага хүчээр их хохирол үзүүлэх ажиллагааг бэлтгэн явуулж байна. МББ-ы давших байлдааныг тактикийн жижиг бүлгүүдээр явуулах шаардлага тулгарч байна.

Тактикийн жижиг бүлгүүдээр байлдааны ажиллагааг явуулахад:

- МББ-ы тактикийн бүлгийн хуягт тээвэрлэгчдийг хамгаалах, хөнгөн жижиг тэрэгтэй явган цэргээр хүч нэмэгдүүлэх;
- Отолтыг өргөнөөр ашиглах;
- Ар талын хангалтыг тасралтгүй зохион байгуулах шинэлэг арга хэлбэрүүдийг ашигласнаар хангагдана.

Эш татсан сурвалж, судалгааны бүтээлийн жагсаалт

- [1] Паламдорж, Ш., & Дашзэвэг, Ц. (2020). Цэргийн ерөнхий тактик.
- [2] Шагдар, Б. (2002). Афганистанд байлдааны ажиллагаа зохион байгуулж явуулсан туршлага.
- [3] Баярсайхан, Д. (2007). Иракийн дайн.
- [4] Галбадрах, Т. (2022). ОХУ болон Украин улсын хоорондын зэвсэгт мөргөлдөөний явц, сургамж.
- [5] Цогтжаргал, Ч. (2010). Жижиг бүлгийн байлдааны үндэс.
- [6] Түмэн, Б., Ганзориг, Г., & Баярбат, Г. (2021). Цэргийн урлагийн түүх.
- [7] Аюулгүй байдал стратегийн тойм (2023). Стратеги судлалын хүрээлэн, дугаар №16

⁵ Цогтжаргал, Ч. (2010). Жижиг бүлгийн байлдааны үндэс.